

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виконавчий комітет Херсонської районної ради депутатів трудящих

ЗЕМЕЛЬНИЙ ВІДДІЛ

м. Херсон
Миколаївської області

Фонд Р-3781

Опис № 1

справ постійного зберігання

за 1936-1942 роки

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виконавчий комітет Херсонської районної ради депутатів трудящих

ЗЕМЕЛЬНИЙ ВІДДІЛ

ВІДДІЛ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

з лютого 1947 року

УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА І ЗАГОТІВЕЛЬ

з червня 1953 року

м. Херсон
Херсонської області

Фонд Р-3781

Опис № 2

справ постійного зберігання

за 1945-1954 роки

ПЕРЕДМОВА

до описів №№ 1, 2 фонду Р-3781

Херсонське районне управління сільського господарства і заготівель

Історія фондоутворювача

Створене в 1939 році як земельний відділ виконавчого комітету Херсонської районної ради депутатів трудящих.

Земельний відділ тимчасово припиняв діяльність у період нацистської окупації Херсонського району з серпня 1941 року по березень 1944 року.

Відповідно до Указу Президії Верховної ради СРСР від 04 лютого 1947 року «Про об'єднання Міністерств землеробства, технічних культур і тваринництва» на базі районних земельного відділу, відділів технічних культур і тваринництва створений районний відділ сільського господарства.

Згідно з рішенням виконавчого комітету Херсонської обласної ради депутатів трудящих від 16 червня 1953 року районний відділ сільського господарства реорганізований у районне управління сільського господарства і заготівель.

Управління ліквідоване в грудні 1953 року відповідно до постанови Ради Міністрів СРСР від 07 грудня 1953 року.

Фондоутворювач мав подвійне підпорядкування: виконавчому комітету Херсонської районної ради депутатів трудящих та Миколаївському, з 1944 р. – Херсонському обласному земельному відділу, з березня 1947 року – обласному управлінню сільського господарства, з червня 1953 року – обласному управлінню сільського господарства і заготівель.

Структура фондоутворювача

У перші повоєнні роки фондоутворювач не мав чітко оформлених структурних підрозділів. Згідно з найдавнішим у складі фонду штатним розписом на 1949 рік у відділі сільського господарства працювало 29 чоловік: завідувач відділу, головний агроном і 5 підлеглих агрономів, головний зоотехнік і 4 підлеглих зоотехніки, старший землевпорядник і 6 підлеглих землевпорядників, 3 бухгалтери, технік-будівельник, економіст, секретар-машиністка, конюх, кур'єр-прибиральниця, 2 шофери¹.

Штатний розпис відділу неодноразово змінювався. З 01 липня 1952 року було впроваджено новий розпис згідно з типовим, за яким у відділі залишилося 25 працівників: завідувач відділу, 6 агрономів, 4 зоотехніки, головний ветлікар, старший землевпорядник, 2 землевпорядники, старший агролісомеліоратор, інженер-меліоратор, технік-будівельник, старший інструктор-бухгалтер, інструктор-бухгалтер, бухгалтер відділу, економіст по обліку, секретар-машиністка, прибиральниця, шофер².

Крім того, до структури відділу входили зоологічно-ветеринарні заклади: станом на 1949 рік це були Музиківська зооветдільниця, Садівський, Токарівський і Тягинський зооветпункти³, станом на 1952 рік – Херсонська

¹ ДАХО, ф.Р-3781, оп. 2, спр. 21, арк. 12.

² ДАХО, ф.Р-3781, оп. 2, спр. 115, арк. 4.

³ ДАХО, ф.Р-3781, оп. 2, спр. 21, арк. 36.

центральна зоветдільниця, Музиківська зоветдільниця, Антонівський, Дар'ївський, Токарівський, Тягинський, Федорівський зоветпункти, мясоконтрольні станції №№ 1 і 2⁴.

Функції та діяльність фондоутворювача

Організовувало проведення внутрішньогосподарського землевпорядкування колгоспів і радгоспів, забезпечувало координацію сільськогосподарського виробництва, ветеринарних заходів на території Херсонського району.

Протягом 1945-1950 років управління координувало діяльність 43 колгоспів. Оскільки більшість із них були дрібні, в 1950 році їх було укрупнено. Станом на кін. 1950 року у районі функціонувало 16 колгоспів:

1. Антонівська сільрада – ім. Будьонного (об'єднані «Спільна думка», «Червоний хлібороб», ім. Будьонного)
2. Загорянівська сільрада – ім. Мічуріна (с. Шкуринівка) (об'єднані «Нове життя», «Червоний боєць» (с. Петрівське), «Червоний Жовтень», ім. Богданова, (с. Богданівка))
3. Зеленівська сільрада – ім. Леніна (об'єднані «Авангард», МПК, «Пам'ять Ілліча» (с. Бальохівка), ім. Сталіна (с. Бальохівка))
4. Киндійська сільрада – ім. Хрущова (не укрупнювався)
5. Микільська сільрада – ім. Сталіна (не укрупнювався) (с. Дар'ївка)
6. Микільська сільрада – ім. Жданова (об'єднані ім. Ворошилова, ім. Петровського)
7. Музиківська сільрада – ім. Молотова (об'єднані «Маяк» (с. Крутий Яр), «Нове життя», «Червоний колос», «Червоний сівач» (с. Мірошниківка), «Червоний степ», «Червоний хлібороб», ім. Молотова, ім. Франка)
8. Новотягинська сільрада – ім. Сталіна (об'єднані ім. Леніна, ім. Сталіна (с. Іванівка))
9. Понятівська сільрада – ім. Куйбишева (об'єднані «Індустрія» (с. Орлове), «Червона Україна»)
10. Садівська сільрада – ім. Ворошилова (об'єднані «Воля», «Промінь»)
11. Токарівська сільрада – «Радянське село» (не укрупнювався)
12. Тягинська сільрада – ім. Калініна (об'єднані «1 Травня», «Інтенсивник», «Наддніпрянський хлібороб», ім. Калініна)
13. Федорівська сільрада – «Заповіт Ілліча» (не укрупнювався) (с. Ясна Поляна)
14. Федорівська сільрада – ім. Чапаєва (об'єднані «1 Травня» (с. Оленівка), «Шлях до соціалізму»)
15. Цюрупинська сільрада – ім. Цюрупи (об'єднані «14 років Жовтня», ім. Цюрупи)
16. Чорнобаївська сільрада – ім. Кірова (об'єднані «Інтенсивник», «Червоний маяк», «Червона зірка»)

Станом на 1952 рік у зоні відповідальності управління за документами фонду простежуються наступні господарства: 16 вищезазначених колгоспів,

⁴ ДАХО, ф.Р-3781, оп. 2, спр. 115, арк. 30-31, спр. 116, арк. 1-132.

риболовецький колгосп «Інгулець», свинарський радгосп «Інгулець», овочівницький радгосп ім. Тельмана, виноробний радгосп «Винрозсадник» і радгосп Херсонської виправно-трудова колонії № 13.

Колгоспи району були зорієнтовані переважно на вирощування зернових культур і бавовнику. Крім того, вони були сировинною базою Херсонського державного консервного заводу ім. Сталіна. Колгоспи обслуговувалися двома машинно-тракторними станціями – Дар'ївською і Токарівською:

- Дар'ївська МТС: ім. Будьонного, ім. Ворошилова, ім. Кірова, ім. Леніна, ім. Мічуріна, ім. Молотова, ім. Сталіна, ім. Хрущова, ім. Чапаєва;
- Токарівська МТС: «Заповіт Ілліча», «Радянське село», ім. Жданова, ім. Калініна, ім. Куйбишева, ім. Сталіна, ім. Цюрупи.

Після ліквідації фондоутворювача його функції були покладені на виконком Херсонської районної ради депутатів трудящих. Також координація роботи колгоспів і радгоспів по різних напрямках була покладена на уповноваженого Міністерства заготівель СРСР по Херсонському району, обласне управління сільського господарства, районну планову комісію, машинно-тракторні станції.

Характеристика складу документів фонду

Документи фонду Р-3781 вперше надійшли на державне зберігання в 1969 році. Повнота складу документів незадовільна: відсутні накази завідувача, за ряд років відсутні штатні розписи, кошториси видатків та звіти про їх виконання та ін. Більша частина документів фонду стосується внутрішньогосподарського землевпорядкування в колгоспах.

Склад документів опису № 1: справи по внутрішньогосподарському землевпорядкуванню (встановленню правильних сівозмін) колгоспів.

Склад документів опису № 2: земельні шнурові книги колгоспів, справи по внутрішньогосподарському землевпорядкуванню (встановленню правильних сівозмін) колгоспів, справи по видачі колгоспам Державних актів на вічне (безстрокове) користування землею, зведені та погосподарські звіти колгоспів про фінансово-господарську діяльність, штатні розписи, кошториси видатків фондоутворювача, підпорядкованих закладів зооветмережі та колгоспів.

Документи фонду містять багатий статистичний і картографічний матеріал з історії повоєнного розвитку сільського господарства в Херсонському сільському районі, як-от: впровадження сівообігу, розвиток бавовництва і конярства, використання зрошуваних земель і т. д.

Інформацію про час та обсяги відведення колгоспних земель стороннім землекористувачам (як-от: трест «Укрводбуд», Одеська залізниця, Херсонський бавовняний комбінат, Степанівський завод стіноматеріалів та ін.), окрім справ із відповідними заголовками, можна також знайти у земельних шнурових книгах, справах по внутрішньогосподарському землевпорядкуванню (встановленню правильних сівозмін) колгоспів, відомостях про зміни у складі земельних угідь колгоспів.

Досить значний масив інформації (протоколи загальних зборів і засідань правлінь колгоспів, акти, списки) стосується прийому переселенців із західних областей УРСР та відведенню їм присадибних ділянок.

Опис документів потребував перероблення, оскільки частина заголовків не розкривала або викривлювала зміст документів. У 2016 році опис було перероблено зі стовідсотковим переглядом справ, уточнено заголовки справ і дати документів і присвоєно опису № 2. Виявлено і передано за належністю 4 справи, які не стосуються даного фонду. Натомість передано 13 справ довоєнного періоду з фонду Р-1149, з яких складено опис № 1.

В результаті фонд складається з двох описів: опис 1 – 13 од. зб. за 1936-1942 роки, опис 2 – 133 од. зб. за 1945-1954 роки.

Справи в описі № 1 систематизовано за алфавітом назв сільрад, в описі № 2 – за хронологічно-тематичним принципом. Якщо документи справ виходять за межі одного календарного року, справи систематизовані за початковою датою. Виключення становлять справи з документами звітнього характеру – вони віднесені до останнього року звітнього періоду.

До описів складено передмову і перевідну таблицю.

Документи фонду не підлягали каталогізації.

Відомості про наявність документів фондоутворювача у складі інших фондів

Документи Херсонського районного земельного відділу довоєнного періоду також зафоновані в оп.1 фонду Р-169 Виконавчий комітет Херсонської районної ради депутатів трудящих.

Починаючи з 1954 року, коли районне управління сільського господарства і заготівель було ліквідоване, документи по землевпорядкуванню колгоспів Херсонського району зафоновані в документах старшого землевпорядника району в оп.4 фонду Р-169 Виконавчий комітет Херсонської районної ради депутатів трудящих.

Відомості про довоєнну історію частини колгоспів Херсонського району можна знайти у фонді Р-1149 Земельний відділ Херсонської міської ради депутатів трудящих, повоєнний період – у фонді Р-1193 Сільськогосподарські артілі Херсонського району Херсонської області (ОАФ).

Передмову склала
заступник начальника відділу

Ю.Коник

2016 рік

Перевідна таблиця до описів №№ 1-2 фонду Р-3781

Старий № опису	Старий № справи
1	1
1	2
1	3
1	4
1	5
1	6
1	7
1	8
1	9
1	10
1	11
1	12
1	13
1	14
1	15
1	16
1	17
1	18
1	19
1	20
1	21
1	22
1	23
1	24
1	25
1	26
1	27
1	28
1	29
1	30
1	31
1	32
1	33
1	34
1	35
1	36
1	37
1	38
1	39
1	40
1	41
1	42
1	43
1	44
1	45
1	46
1	47

Новий № опису	Новий № справи
2	73
2	1
2	91
2	5
2	2
2	3
2	4
2	6
2	7
2	8
2	10
2	28
2	11
2	13
2	12
2	19
2	20
2	14
2	21
2	16
2	17
2	18
2	50
2	15
2	53
2	33
2	32
2	25
2	27
2	23
2	26
2	24
2	22
2	35
2	36
2	34
2	37
2	29
2	30
2	58
Р-4118, оп. 2, спр. 1	
2	31
2	48
2	45
2	47
2	41
2	40

1	48
1	49
1	50
1	51
1	52
1	53
1	54
1	55
1	56
1	57
1	58
1	59
1	60
1	61
1	62
1	63
1	64
1	65
1	66
1	67
1	68
1	69
1	70
1	71
1	72
1	73
1	74
1	75
1	76
1	77
1	78
1	79
1	80
1	81
1	82
1	83
1	84
1	85
1	86
1	87
1	88
1	89
1	90
1	91
1	92
1	93
1	94
1	95
1	96
1	97

2	39
2	46
2	44
2	43
2	42
2	38
2	51
2	57
2	52
2	55
2	85
2	54
P-3287, оп. 1, стр. 1а	
2	104
2	78
2	79
2	84
2	49
2	81
2	80
2	86
2	56
2	75
2	67
2	74
2	69
2	68
2	70
2	72
2	65
2	64
2	66
2	71
2	61
2	63
2	62
2	60
2	59
2	76
2	87
2	82
2	83
2	92
2	88
2	101
2	103
2	102
2	105
2	90
2	109

1	98
1	99
1	100
1	101
1	102
1	103
1	104
1	105
1	106
1	107
1	108
1	109
1	110
1	111
1	112
1	113
1	114
1	115
1	116
1	117
1	118
1	119
1	120
1	121
1	122
1	123
1	124
1	125
1	126
1	127
1	128
1	129
1	130
1	131
1	132
1	133
1	134
1	135
1	136
1	137

2	77
2	114
2	107
2	95
2	106
2	93
2	89
2	97
2	98
2	99
2	100
2	115
2	110
2	116
2	112
2	113
2	111
2	117
2	126
2	130
2	132
2	133
2	125
P-2433, оп. 1, спр. 217	
2	127
2	122
2	118
2	9
2	108
2	124
2	123
2	96
2	94
2	119
2	120
2	121
2	131
2	128
2	129
P-3576, оп. 1, спр. 112a	